Justina Stankevičiūtė

Didžiosios gatvės 30 žvalgomieji tyrimai 2016 m.

2016 m. rugsėjį Vilniaus mieste, namo Didžioji g. 30 uždarame vidiniame kieme KVP vykdė žvalgomuosius tyrimus. Jie atlikti „Lietuvos Jėzuitų Provincijos“ užsakymu, nes į Š nuo Šv. Kazimiero bažnyčios esančiame kieme planuojama atstatyti du pastatus. V pastatas bus apie 128 m^2, o R – 94,5 m^2 dydžio. Prieš pradedant rengti atstatymo darbų projektą, numatyta atlikti žvalgomuosius tyrimus, kurių metu siekta surasti buvusių pastatų liekanų ir taip patikslinti atstatomų pastatų vietą ir dydį. Jų vietose ištirti 6 šurfai, kurių bendras plotas siekia 28,39 m^2 (1 pav.). Tyrimų metu fiksuotas iki 3 m storio XVII–XX a. kultūrinis sluoksnis, atidengti 8 mūrų fragmentai. Įžemis nepasiektas nė viename šurfe.

Namas Didžiosios g. 30 kartu su aplinkiniais sklypais tyrinėtas jau ne kartą (Daminaitis V., *ATL 1996 ir 1997 metais*, 1998, p. 342–345; Antropikaitė D., *ATL 2015 metais*, 2016, p. 303–311), tačiau vidinis kiemas, kuriame vyko tyrimai, anksčiau netyrinėtas.

Šurfas 1 tirtas R pastato vietoje. Galutinis šurfo dydis 6,65 m^2. Jo ŠV kampe 20 cm gylyje atidengtas mūro fragmentas. Aptiktas mūras buvo 1,1 m ilgio Š–P kryptimi ir 90 cm pločio R–V kryptimi. Jis sumūrytas iš įvairaus dydžio raudonų, rausvų ir geltonų plytų (23x8; 23–25x12x5–6 cm), rištų tvirtu pilku kalkių skiediniu. 1,5 m gylyje atidengtas mūro išplatėjimas (banketė), suformuotas netašytus akmenis rišant pilku kalkių skiediniu. Mūro apačia fiksuota 2,2 m gylyje nuo žemės paviršiaus. Mūras datuojamas XIX a. II puse. Pačiame šurfe iki 1,7 m gylio fiksuotas nevertingas XIX–XX a.

1 pav. Situacijos planas: 1 – mūrai; 2 – pastatų kontūrai; 3 – šurfai. J. Stankevičiūtės brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – masonry walls; 2 – building contours; 3 – test pits.

datuojamas horizontas, po kuriuo iki 2,6 m. gylio tirtas XVII a. sluoksnis su to meto radiniais. Jo apačia nepasiekta.

Šurfas 2 matuotas 9,4 m į V nuo šurfo 1. Galutinis šurfo dydis 6,5 m^2. Tyrimų metu atidengti du mūrų fragmentai, abu priklausantys tam pačiam pastatui kaip ir šurfe 1 atidengtas mūras. ŠV dalyje atidengtas pastato kampas, o R dalyje – P sienos pamatas (2 pav.). Iki 2 m gylio tyrimų metu fiksuotas XIX–XX a. kultūrinis horizontas, po kuriuo iki 3 m gylio tirtas XVII a. horizontas su buitinės ir statybinės keramikos fragmentais. Įžemis nepasiektas.

Šurfas 3 tirtas V pastato vietoje. Jis buvo 2x1,5 m dydžio, jo šurfo V sienelė sutapo su betoniniu žaliosios zonos borteliu. Jo Š dalyje 70 cm gylyje aptikta medinio šulinio ar duobės liekanų. Atidengta dalis buvo 1,5x0,3 m dydžio. Šulinys ar duobė padaryta iš nedidelių (apie 10 cm skersmens) rąstelių. Užpiltas XIX–XX a. pradžioje. Jis tirtas iki 3,2 m gylio, tačiau apačia nepasiekta. Likusioje šurfo dalyje iki 3,2 m gylio tirtas pilko grunto sluoksnis su griuvenomis ir XVII–XIX a. radiniais. Šurfo V pjūvyje po beto-

2 pav. Šurfas 2 iš PV. P. Vutkino nuotr.

Fig. 2. Test pit 2, as seen from the SW.

3 pav. Šurfas 5 iš ŠV. P. Vutkino nuotr.

Fig. 3. Test pit 5, as seen from the NW.

nine sienele, 1 m gylyje nuo žemės paviršiaus atidengta Š–P kryptimi orientuotos sienos pamatinė dalis. Viršutinė pamato dalis mūryta iš gelsvų 23–24x13x5–6 cm dydžio plytų, rištų kalkių skiediniu, o nuo 1,7 m gylio pamatas sudarytas iš stambių iki 50x50x40 cm dydžio akmenų. Pamato apačia pasiekta 2 m gylyje, o žemiau fiksuotas griuvenų sluoksnis.

Šurfas 4 tirtas 7 m į P nuo šurfo 3. Bendras tirtas plotas 5 m^2. Įsigilinta tik iki 1,8 m gylio, nes dėl požeminių inžinerinių tinklų toliau gilintis buvo neįmanoma. 1,4 m gylyje nuo žemės paviršiaus atidengta sienos, orientuotos R–V kryptimi, pamatinė dalis. Ji mūryta iš gelsvų 23x13x5 cm dydžio plytų, rištų pilku kalkių skiediniu. Atidengtas fragmentas buvo 50x30 cm dydžio, 40 cm aukščio. Jis datuojamas XIX a. II puse ir nepriklauso statiniams, kuriuos ketinama atstatyti.

Šurfas 5 buvo 2x1,5 m dydžio. Tyrimų metu 40–50 cm gylyje atidengtas R–V kryptimi orientuotos sienos arkinis pamatas. Atidengtas pamato plotis 40 cm, jis tęsėsi už šurfo R ir V pjūvių. Šurfas įgilintas iki 2,5 m, tačiau pamato apačia nepasiekta. Arka (3 pav.) sumūryta iš rausvų ir geltonų 26x13,5x6 ir 23x13x5 cm dydžio plytų, rištų kalkių skiediniu, ir datuojama XIX a. II puse. Šurfo R dalyje nuo 1,2 m gylio slūgsojo XVII a. horizontas. Jis fiksuotas ir po XIX a. arkiniu pamatu. Po šiuo sluoksniu 1,95 m gylyje atidengtos XVII a. mūro iš rausvų 28x14x7 cm dydžio plytų, rištų molio skiediniu, liekanos. XVII a. sluoksnis tirtas iki 2,5 m gylio, tačiau jo apačia nepasiekta.

Šurfe 6 atidengtos dar vienos XIX a. II pusės arkinio pamato liekanos. Pamatas 90 cm pločio, sumūrytas raudonas ir geltonas 24x12x6 bei 28x14x7,5 cm dydžio plytas rišant kalkių skiediniu. Vertingo kultūrinio sluoksnio iki šurfo dugno (70 cm gylio) neaptikta.

Pagal tyrimų metu atidengtas pastatų liekanas galima pasakyti, jog R pastatas tikriausiai statytas XIX a. II pusėje ir buvo apie 13x4,5 m dydžio. Antrasis, V pastatas taip pat tikriausiai pastatytas XIX a. II pusėje, bet buvo kur kas didesnis, apie 16 m ilgio ir 8 m pločio.

The 2016 Field Evaluations at Didžioji St. 30

In 2016, a field evaluation was conducted at the sites of buildings intended to be rebuilt in the inner courtyard at Didžioji St. 30, Vilnius. Six test pits (a total of 28.39 m^2) were excavated and eight masonry walls discovered (Fig. 1). In test pits 1–2, the foundation elements: SE and SW corners and the S wall of the E building scheduled for rebuilding, which must have been roughly 13 x 4.5 m, were unearthed (Fig. 2). In test pits 3, 5, and 6, the remains of the second building scheduled for rebuilding were unearthed: the E, N, and S walls (Fig. 3). At roughly 16 x 8 m, the latter was far bigger than the first. Both buildings had been built from reddish and yellowish 24–25 x 12–13 x 5–6 cm bricks bound by lime mortar and date to the second half of the 19th century. During the investigation, no valuable cultural layer was discovered in test pits 3, 4, or 6, but in test pits 1–2 and 5, a 17th-century horizon with contemporaneous finds was excavated from a depth 1.7–2 m to a depth of 3 m, but its bottom was not reached.

Justina Stankevičiūtė

Subačiaus gatvės 26 tyrimai 2016 m.

KVP Misionierių vienuolyno statinių ansamblio (UK 761) ir Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastato (UK 33915) teritorijose Vilniuje, sklype Subačiaus g. 26, tęsė 2015 m. pradėtus detaliuosius tyrimus. 2016 m. sklypo Š dalyje buvo pabaigti detalieji tyrimai ploto 1 ŠV dalyje ir ištirtas 123 m^2 dydžio plotas bei atlikti tyrimai 29 m^2 dydžio plote projektuojamo rūsio teritorijoje, buvusios Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastato Š korpuso vietoje.

Iš istorinių duomenų žinome, kad tyrinėtoje teritorijoje XVI a. pabaigoje – XVII a. pradžioje telkėsi amatininkai (Vileikienė L., *Buvusio Misionierių ligoninės pastatų komplekso istorinė apybraiža*, V., 2008, p. 50). Teritoriją, kurioje šiuo metu stovi buvusio Misionierių vienuolyno pastatų kompleksas, XVII a. įsigijo LDK didikas, Vilniaus vyskupijos sufraganas Jeronimas Sanguška. 1640 m. jis pradėjo čia statyti triaukščius renesansinius rūmus (pastatas išlikęs iki šių dienų). Po jo mirties 1657 m. rūmai atiteko vienuoliams bernardinams, o šie juos pardavė didikams Radviloms. 1687 m. Kotryna Radvilienė rūmus padovanojo vienuoliams misionieriams, kurie juose įsikūrė. Jie prie rūmų 1695–1730 m. pastatė Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčią. Tuo pačiu metu vienuolyno teritorija išsiplėtė V kryptimi ir apjungė buvusias amatininkų dirbtuves, o jų vietose įkurti sodai, kurie XVIII a. pabaigoje aptverti mūrine tvora. 1320 posesijos R pakraštyje, dabartinio sklypo V dalyje, 1787–1791 m. pastatytas triaukštis mūrinis vaikų prieglaudos pastatas.

Aptariamas sklypas anksčiau tyrinėtas ne kartą. 2008 m. T. Poška sklype ištyrė 9 perka-